

Agnieszka Cybal-Michalska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Anna Bilon (2016). *Strukturacja poradnictwa kariery w Holandii. Pomiedzy specyfiką kulturową a neoliberalną zmianą*. Wrocław: Naukowe Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu, ss. 225

Złożoność i temporalna wielowymiarowość rzeczywistości poddawanej permanentnej zmianie stanowią asumpt do niekonwencjonalnego namysłu nad wybranymi instrumentami polityki społecznej. Dla Autorki wielokontekstowe przemiany społeczne nie pozostały więc bez znaczenia dla jakości rozważań na temat poradnictwa jako instrumentu rzeczowej polityki. Zamysł naukowo-badawczy podjęty w pracy zasługuje na szczególne uznanie, bowiem złożoność conceptualna poradnictwa i jego: multidymencjonalność, wielokierunkowość, elastyczność, kontekstualizm, determinują potrzebę integrowania wielości perspektyw, stanowisk, poglądów i rozstrzygnięć teoretycznych. Zwraca uwagę precyzja, z jaką Autorka, inspirując się tezami Anthony Giddensa wokół zagadnienia – w jaki sposób tworzą się i przekształcają struktury oraz jakie jest i może być strukturotwórcze znaczenie działań ludzi dla domeny „poradnictwa kariery” – pogłębia swój wywód, przyjmując za teoretyczną ramę dyskurs „pomiedzy specyfiką kulturową a neoliberalną zmianą”.

Autorka będąc świadoma faktu, iż w ciągu ostatnich czterech dekad odnotowano namnażanie się i wielość współwystępujących założeń teoretycznych na temat poradnictwa kariery, za punkt odniesienia obrała wypracowany przez Giddensa system teoretyczny, utrwalony w literaturze pod nazwą „teoria strukturacji”. W tym miejscu należy wyraźnie zaznaczyć, iż podjęta przez Autorkę perspektywa teoretyczna, jako „rama” dla zoperacjonalizowania badań, ma skromną tradycję w analizach naukowo-empirycznych wśród rodzimych uczonych. Wybór paradygmatu, który stał się dla Autorki monografią podstawą teoretyzowania, nie jest zapewne przypadkowy, bowiem dla twórcy „teorii strukturacji” to właśnie wielość orientacji teoretycznych stała się przedmiotem analitycznej obróbki i stanowiła punkt wyjścia do opracowania nowego systemu teoretycznego. Oryginalność jego statusu

poznawczego, niewolna przecież od dyskusji i sporów, polegała na poszukiwaniu kodu paradygmatycznego, którego logika pozwoli wyjaśnić, jak relacje społeczne rozciągają się w czasie i przestrzeni, aby powielić system społeczny poprzez znaczące indywidualne działania. Zainteresowanie Autorki Giddensonowską propozycją zasługuje na duże uznanie, pozwala bowiem spojrzeć na konstrukt poradnictwa kariery, odwołując się do przekroczenia wszelkich dychotomii i zinterpretowania dualizmów społecznych jako dwoistości procesu społecznego.

Autorka stawiając ogólne pytanie, jak tworzy się – strukturyzuje – poradnictwo kariery w Holandii, doceniła w Giddensonowskim wkładzie do analizy społeczeństwa neoliberalnego konieczność teoriopoznawczego zainteresowania strukturą i podmiotem. Anna Bilon studiując poglądy teoretyczne A. Giddensa i traktując „teorie strukturacji” jako ramę dla opisu i eksplanacji współczesnego poradnictwa kariery oraz metodę badań, wyraźnie opowiedziała się za koniecznością przezwyciężenia dualizmu ponadindywidualnej struktury i działań indywidualnego podmiotu. Podejmując się rozważań na temat poradnictwa kariery ujmowanego jako proces i działanie społeczne, dołożyła wielu analitycznych (w sensie kognitywnym) starań, aby uchwycić wzajemny wpływ działań indywidualnych podmiotów i ponadindywidualnych struktur oraz podkreślić strukturotwórcze znaczenie częściowo przynajmniej swobodnej aktywności jednostek. Tym samym stała się Autorka opracowania jedną z interpretatorek „teorii strukturacji”, poświęcając w swoich rozważaniach wiele miejsca na temat możliwości przełożenia założeń teoretycznych „teorii strukturacji” na grunt poznania empirycznego, w celu uchwycenia „strukturacyjnego rodowodu” poradnictwa kariery w Holandii. Wyodrębnienie reguł strukturacji poradnictwa kariery (reguł intensywnych i reguł płytkich strukturacji holenderskich praktyk społecznych), które stało się dla Autorki dysertacji jednym z głównych priorytetów poznawczych, oraz dochodzenie do ich rozpoznania przy pełnej świadomości konieczności porzucenia posługiwania się wyobrażeniem społecznej rzeczywistości *sui generis*, która z zewnątrz determinuje jednostkę, niewątpliwie ukazuje docieklivość kognitywną Autorki i umiejętność wyprowadzania przez Nią wniosków. Bilon podjęła się wysoce oryginalnego i wymagającego dużej świadomości metodologicznej zadania trudnego w istocie do uchwycenia różnienia pomiędzy strukturą (zasadami i źródłami), systemami (jako produktami struktur) i podmiotami (jako ogniwem pośredniczącym). W tym sensie skupia również uwagę czytelnika zarysowanie granic możliwego poznania interesującego Autorkę zagadnienia, co dowodzi Jej odpowiedzialnej refleksji nad podjętym tematem, ale również nad praktyką poznawczą i oczekiwaniami wobec walorów eksplanacyjnych twierdzeń w teorii strukturacji formułowanych. Wnioski oraz przyjęte przez Annę Bilon interpretacje teorii strukturacji (choć weryfikacja rzeczowej teorii nie była Jej celem) w analizie poradnictwa kariery w Holandii dodatkowo pobudzają do refleksji nad zdolnością eksplanacyjną teorii w ogóle. Autorka będąc w pełni świadomą istnienia granic empirycznego poznania udowodniła, że walor kognitywny obranych ram teoretycznych stanowi formę przedstawienia strukturacji

rzeczywistości społecznej wykraczającej poza możliwości bezpośredniego zaobserwowania. Ponadto idea przewodnia pracy budzi wielowątkowe refleksje wychodzące poza jej główny obszar problemowy – inspiruje bowiem do niekonwencjonalnego namysłu nad możliwością wdrażania rozwiązań holenderskich w innych krajach i refleksji nad możliwym uniwersalizmem teorii poradnictwa kariery.

Reasumując, należy podkreślić, iż idea przewodnia pracy, bardzo dobre interdyscyplinarne podstawy teoretyczne, jakość konstruowanych narracji osadzonych w ramach czterech rozdziałów mają charakter nowatorski. Dodać należy, iż przyjęcie za punkt odniesienia Giddensowskiej teorii strukturacji, będącej dla Autorki ciekawym instrumentem poznawczym, jest oryginalną i odważną poznawczo próbą poszukiwania „teoretycznego środka”, który pozwoli na analityczne przewyżczenie przeciwieństwa: struktura – sprawstwo podmiotowe. Chcę tym samym podkreślić, iż Anna Bilon dołączyła do nielicznej grupy badaczy, przekonanych o zdolności eksplanacyjnej „teorii strukturacji”, którą konsekwentnie dookreślała przez rozpoznanie wielkości zakresu rzeczywistości – poradnictwa kariery – do którego obrana teoria może mieć zastosowanie.